

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Pojetí podsvětí v severské a řecké mytologii

Kristýna Kaderová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Pojetí podsvětí v severské a řecké mytologii

Kristýna Kaderová

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce paní Mgr. et Bc. Dagmar Demjančukové, CSc. za její cenné připomínky, trpělivost a veškerý čas, který mi věnovala.

Obsah

Úvod.....	7
1 Severská mytologie.....	9
2 Germánská mytologie.....	10
2.1 Uspořádání světa.....	10
2.2 Pantheon.....	10
2.2.1 Ásové.....	10
2.2.2 Vanové.....	11
2.3 Ragnarök.....	11
3 Podsvětí v germánské mytologii.....	12
3.1 Hellheim (Hel).....	12
3.2 Valhalla.....	14
4 Finská mytologie.....	17
4.1 Pantheon.....	17
4.2 Skřítkové a duchové.....	17
5 Podsvětí ve finské mytologii.....	19
5.1 Tuonela (Manola).....	19
6 Řecká mytologie.....	22
6.1 Původ mytologie.....	22
6.2 Předchůdci bohů.....	22
6.3 Bohové.....	23
6.4 Hrdinové.....	24
6.5 Mytické bytosti.....	25
7 Podsvětí v řecké mytologii.....	26
7.1 Hádes.....	26
7.2 Persefona.....	27
7.3 Kerberos.....	28
7.4 Duše zemřelých.....	29
8 Porovnání podsvětí severské a řecké mytologie.....	33
8.1 Charakteristika podsvětí.....	33
8.2 Vládci podsvětí.....	34
8.3 Bytosti v podsvětí.....	35

8.4 Posmrtný život	36
Závěr	39
Použitá literatura	41
Summary	43

Úvod

Tématem bakalářské práce je pojetí podsvětí v severské a řecké mytologii. Hlavním cílem je srovnat představy o podsvětí v severské a řecké mytologii. Aby tento záměr mohl být uskutečněn, bude se práce nejdříve věnovat samotným mytologiím a především jejich konceptům podsvětí.

V první části se bakalářská práce zaměří na severskou mytologii a nejdříve se bude zabývat časovým a územním určením germánské a finské mytologie, které obě spadají do mytologie severské.

Následně se zaměří na mytologii germánskou. Ve zkratce zmíní nejdůležitější části mytologie, které určují její podobu. Bude se zabírat germánským uspořádáním světa, nejvýznamnějšími bohy a v poslední řadě Ragnarökem, tedy představou o konci světa.

Další kapitola se bude podrobně věnovat podsvětí, které u Germánů najdeme ve dvou podobách. Nejdříve bude pojednáno o Hellheimu se zaměřením na jeho geografii, vzhled, uspořádání, atmosféru, fungování, duše mrtvých, jež tam nalézají svůj domov, vládkyni Hel a další bytosti, které podsvětí obývají a na zvláštnosti, které se s ním pojí.

Dále bude pozornost věnována Valhalle. Detailně bude popsána její zeměpisná poloha, vzhled, fungování, její vládce Ódin, jeho pomocnice Valkýry, duše padlých a další bytosti a zajímavosti, které se v této síni nachází.

Poté se práce zaměří na finskou mytologii. Krátce zmíní božský pantheon, duchy a skřítky, kteří jsou pro tuto mytologii typičtí.

Následující kapitola se bude detailně věnovat finské představě o podsvětí. Nejdříve bude popsáno umístění, vzhled a atmosféra podsvětí. Dále se bude kapitola zabývat vládcem podsvětí, jeho obyvateli a podobou posmrtného života.

Druhá část práce se přesune k řecké mytologii. Nejdříve bude nastíněno historické pozadí vývoje řecké mytologie a poté budou v krátkosti zmíněny bytosti, které mají v řecké mytologii nezaměnitelnou roli, předchůdci bohů, bohové, hrdinové a mytické bytosti, z nichž budou přiblíženy ty nejznámější a nejvýznamnější z nich.

V následující kapitole se práce soustředí na pojetí podsvětí v řecké mytologii. Nejdříve se zastaví u umístění, vzhledu a atmosféry tohoto místa. Pak se bude zabírat vládci podsvětí, Hádem a jeho manželkou Persefonou. Dále pak strážcem podsvětí, psem Kerberem, a nakonec tím, co vše musí duše podniknout, aby se mohly dostat do podsvětí a jak vypadá jejich posmrtný život. V rámci toho budou připomenuty duše významných zemřelých, jež se v Podsvětí nalézají. Nebudou opomenuty ani bytosti, které mohly duše během své cesty do Podsvětí a posmrtného života potkat.

Třetí část práce se zaměří na porovnání severské a řecké mytologie. Pokusí se poukázat na všechny podobnosti mezi jednotlivými podsvětími, ale zároveň zdůraznit i specifika, která se objevují pouze v jednom z nich. Nebude porovnávána pouze severská mytologie s řeckou, ale i germánská mytologie s finskou.

Při komparaci se práce nejdříve zaměří na obecnou charakteristiku všech forem podsvětí. Především se bude zabírat jejich polohou, rozložením a atmosférou. Následně se podrobněji soustředí na podobnosti a odlišnosti mezi jednotlivými vládci a bytostmi, jež žijí v podsvětí. Nakonec se zaměří na odlišnosti posmrtného života v daných mytologiích.

Práce se bude opírat především o tyto tituly: *Edda*, *Edda a Sága o Ynglinzích* od Snorriho Sturlusona, *Kalevala* od Eliase Lönnrota, *Řecké mýty I a II* od Roberta Gravesa a *Mytologie Řeků I a II* od Karla Krényiho, bude však ve větší či menší míře využívat i mnoho dalších.

1 Severská mytologie

Do severské mytologie se řadí pohanské náboženství germánských národů. Jedná se o kmeny, které obývaly, dobývaly a osidlovaly v letech 800 – 1 000 Skandinávií. Říkalo se jim Vikingové¹ a šlo především o obyvatele Dánska, Norska, Švédska, Islandu a Grónska. Ale i ve Skotsku, Irsku a Anglii se našly germánské kmeny, které vyznávaly stejné náboženství jako obyvatelé Skandinávie.²

Vzhledem k negramotnosti Vikingů jsou záznamy o jejich mytologii před rokem 1 000 sepsány mimo Skandinávií křesťany, kteří se na pohanské náboženství dívali úplně jinak než germánské národy.³

Po roce 1 000 už jsou k dispozici prameny, které byly sepsány přímo ve Skandinávii, ale v té době se u Vikingů začalo postupně rozšiřovat křesťanství. Je pravděpodobné, že křesťanské mýty doplnily a pozměnily původní severské mýty.⁴

Do severské mytologie se řadí i mytologie finská, ačkoli se jedná o odlišné mýty od těch, které můžeme najít ve Skandinávii. Tato mytologie je společná pro předchůdce Finů, Karelů a Estonců.⁵

Tyto národy byly nuceny čelit útokům ze strany Skandinávie. Díky tomuto silnému vlivu se začaly objevovat legendy, písně, báje a další prameny, které rekapitulovaly finské náboženství. Vzhledem ke střetu sousedních kultur však byly staré mýty ovlivněny Slovy a mýty kontinentálních, germánských a pobaltských národů. Úplně první pramen, který vypráví o finských pohanských božstvech, pochází z Finska z počátku 11. století.⁶

---

¹ PAGE, *Severské mýty*, str. 12 – 13.

² Tamtéž, str. 119.

³ Tamtéž, str. 12 – 13.

⁴ Tamtéž, str. 13.

⁵ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 9

⁶ Tamtéž, str. 11-12.

2 Germánská mytologie

2.1 Uspořádání světa

V germánské mytologii existuje devět světů. Múspellheim, ohnivý svět, jenž před nepřáteli chrání obr s ohnivým mečem. Jeho protikladem je Niflheim, ledový svět. Ásgard je zemí bohů, kde žijí Ásové a jsou tam odvedeni mrtví, již zemřeli hrdinskou smrtí. Opakem je Hel, říše mrtvých, kam odchází lidé, kteří zemřeli stářím nebo vlivem nemoci. Vanaheim je říší Vanů, kteří se vyznačují především ochranou bytostí i neživých předmětů. Protikladem je Jötunheim, říše obrů (jotnarů), jehož obyvatelstvo se vyznačuje potřebou ničit a ztrpčovat život bohům. Álfheim je říší světlých álfů a v podzemí najdeme Svartálfheim, říši temných álfů. Midgard je považován za střed světa a obývají ho lidé. Skrz most Bifröst, který lidé považují za duhu, je propojen s Ásgardem.⁷

Všech devět světů je propojeno svatým jasanem, který se nazývá Yggdrasil. Jedná se o strom života představující osu světa. Po kmeni stromu běhá veverka Ratatosk, která přenáší hanlivé vzkazy mezi hadem Nídhöggem sídlícím v kořenech stromu a orlem, který sedí v jeho větvích. Ve větvích jsou také čtyři jeleni, Dáin, Dvalin, Duneyr a Duratró, kteří spásají jeho listí.⁸

2.2 Pantheon

2.2.1 Ásové

Hlavní skupinou bohů jsou v germánské mytologii Ásové. Nejvyšší postavení má Ódin, který je také ze všech bohů nejstarší. Má mnoho jmen, ale nejčastěji se mu říká praotec. „Žije po všechny časy a vládne celé své říši a řídí veškeré věci, velké i malé.“⁹

Mezi Ásy patří i jeho manželka Frigg, se kterou má čtyři syny. Tóra, jež je nejsilnější ze všech lidí a bohů, Bragiho, který se dobře vyzná v básnictví, Baldra, který je ze všech Ásů nejmoudřejší a nejmilosrdnější a Höda, který je slepý avšak silný. Jejich manželkami jsou Sif, Idunna a Nanna.¹⁰

Dalším Ásem je Tý, který je též pokládán za Ódinova syna. Je nejodvážnější s největším srdcem. K Ásům se počítá i lstivý Loki, který svým vrtkavým jednáním a zlou povahou často přivádí bohy do nesnází, a jeho manželka Sygin. Důležitým Ásem je také Heimdall, strážce bohů a mostu Bifröstu.¹¹

---

⁷ SPÁČILOVÁ a WOLFOVÁ, *Germánská mytologie*, str. 32-37.

⁸ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzich*, str. 53-54.

⁹ Tamtéž, str. 41.

¹⁰ Tamtéž, str. 60 – 65.

¹¹ Tamtéž, str. 60-65.

2.2.2 Vanové

Druhou skupinou bohů jsou Vanové. Na rozdíl od Ásů ovládají temné magické schopnosti zvané seid, s jejichž pomocí mohou druhým pomáhat a léčit je, ale také jim škodit.¹² Též ovládají přírodní živly a rozhodují o blahobytu lidí. Patří mezi ně především ochranná božstva a božstva plodnosti.¹³

Nejdůležitějšími z nich je movitý Njörd, který ovládá vítr, vodu a oheň. Jeho syn Frey ovládá déšť a sluneční svit, čímž kromě jiného ovlivňuje úrodu. Rozhoduje o tom, jestli lidé budou žít v blahobytu. Jeho dvojče Freyja je ze všech bohů nejochotnější naslouchat prosbám lidí, především pokud se jedná o lásku.¹⁴

Vanové měli jistou dobu roztržku s Ásy. Až když mezi sebou tato dvě božstva uzavřela mír, přestalo se na Vany pohlížet jako na bohy nižšího řádu.¹⁵ Mír mezi nimi byl potvrzen plivnutím do soudku. Z tohoto znamení míru pak vytvořili Kvasiho, který chodil po světě a rozdával moudrost.¹⁶

2.3 Ragnarök

Germánská mytologie má stejně jako další velké mytologie představu o konci světa. Bohové a další bytosti od svého zrození vědí, že přijde Ragnarök neboli soumrak bohů. Konec světa je neodvratitelný, ale bohové se ho snaží svými zásahy alespoň pozdržet.¹⁷

Nejdříve vlci spolknou slunce s měsícem a z nebe zmizí hvězdy. Hory se budou chvět, stromy se vyvrátí a skály zřítí. Vlk Fenri se osvobodí ze svých pout, had Jörmungand (Midgardsorm) spolkne zem a na vylité moře vypluje loď Naglfar. Tehdy začne Ragnarök, při kterém se bohové utkají se svými nepřáteli, vzájemně se pobijí a svět bude sežehnut ohněm.¹⁸

I když po této apokalypse skončí svět, tak jak byl znám, zároveň bude nahrazen světem novým. Na něm budou žít přeživší bohové a také dva lidé, díky kterým bude obnoveno i lidstvo. Tento nový svět má být mnohem lepší než ten zaniklý.¹⁹

---

¹² VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 190.

¹³ Tamtéž, str. 240 – 241.

¹⁴ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 61-62.

¹⁵ PAGE, *Severské mýty*, str. 37-38.

¹⁶ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 104.

¹⁷ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 178.

¹⁸ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 93-94.

¹⁹ SPÁČILOVÁ a WOLFOVÁ, *Germánská mytologie*, str.48-49.

3 Podsvětí v germánské mytologii

V germánské mytologii odcházejí duše lidí, jež zemřou přirozenou smrtí na stáří nebo vlivem nějaké nemoci, do Helheimu.²⁰ Ty, jež padnou v boji, si pak mezi sebou rozdělí Ódin s Freyjou. Odchází proto na Ásgard buď do Ódinovy Valhally nebo do Freyjiny síně Fólkvang.²¹

3.1 Hellheim (Hel)

Hel můžeme nalézt hluboko pod zemí pod prvním kořenem jasanu Yggdrasil.²² Je třeba od Ásgardu jet devět nocí k řece Gjöll²³. Ta odděluje Hel od říše živých²⁴ a vede přes ni Gjöllský most, který je vydlážděn zlatem. Ten stráží panna Módgud. Po překonání mostu „*Cesta do Helu vede dolů a k severu.*“²⁵

Brána se otevře pro všechny mrtvé, jež náleží Helu a nadešel jejich čas. Všem živým byl přístup zapovězen. Pokud by se přeci jen někdo takový chtěl do říše dostat, musel by nejdříve překonat vysoké železné mříže, které Hel obklopují.²⁶ Tento zákaz se tak podařilo obejít jen dvěma bohům. Jedním byl Hermód, jenž mříže přeskočil díky výjimečnému koni Sleipnimu, kterého si zapůjčil od Ódina.²⁷ Druhým živým návštěvníkem Helu byl samotný Ódin.²⁸

Vchod do podsvětí hlídá Garm,²⁹ první ze psů.³⁰ Jeho prsa jsou pokryta krví a otvírá tlamu na každého živého, který se k němu přiblíží.³¹ Má to být on, kdo začne výt na poplach až se Fenri osvobodí ze svých pout a začne Ragnarok.³² Tehdy se Garm utká s Týem v boji, při kterém oba zemřou.³³

Hel ve většině představ figuruje jako temná a chladná říše. Ovšem z některých náznaků vyplývá, že se nejedná o nehostinné místo. Když byl do Helu povolán Baldr, čekala na něj připravená medovina.³⁴ A Hermód, jenž přišel hledat Baldra, byl v Helu vlídně přijat a strávil v něm noc.³⁵

---

²⁰ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 101.

²¹ Tamtéž, str. 236-238.

²² *Edda*, str. 92.

²³ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 88.

²⁴ PAGE, *Severské mýty*, str. 95.

²⁵ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 88.

²⁶ *Edda*, str. 144.

²⁷ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 88-89.

²⁸ *Edda*, str. 165.

²⁹ Tamtéž, str. 165.

³⁰ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 75.

³¹ *Edda*, str. 165.

³² Tamtéž, str. 36.

³³ PAGE, *Severské mýty*, str. 98.

³⁴ *Edda*, str. 167.

³⁵ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 91.

Vládkyně Helu se jmenuje Hel. „*Je napolovic černá a napolovic má barvu pleti, takže je snadno k poznání. Zarputile hledí k zemi.*“³⁶ Je jedním ze tří potomků, které zplodil Loki spolu s obryní Angrbody. Bohové z věšteb zjistili, že jim spolu se svými sourozenci hadem Jormungadem a vlkem Fenrim přivodí zkázu a nedá se od ní vzhledem k povaze otce čekat nic jiného než zlo. Ve snaze oddálit Ragnarök ji svrhli do podsvětí, kde měla za úkol vládnout mrtvým, kteří umřeli na nemoc či stáří.³⁷

Mezi významné mrtvé, kteří tráví posmrtný život v Helu, patří i někteří potomci rodu Ynglinzů. Jedná se o Dyggviho³⁸, Hálfdana a Eysteina.³⁹

Hel je rozlehlé místo s velkými sídly, kde mají všichni, včetně vládkyně Hel, vlastní příbytek. „*Její síň se nazývá Ledovlhká, miska na jídlo Lačnost, nůž Hlad, otrok Šoural, děvečka Malátná, práh, přes nějž se vchází Třasovisko, postel Lůžko chorych a závěs u lůžka Prosvítající neštěstí.*“⁴⁰

Kromě vlastních názvů mají v Helu jedinečné pojmenování i věci, jež se ve většině případů nacházejí v každém z devíti světů. Mraky zde nazývají přilbami přírody, vítr pláčem meluzíny, oheň požíračem větví, les stromovým porostem, setbu bohatstvím pole a pití příjemným opojením.⁴¹

V Helu se také nachází loď Naglfar. Ta se pomalu sestavuje z neostříhaných nehtů mrtvých. Lidé by měli své nehty řádně zastříhávat, aby po smrti nepomohli s výstavbou této lodi, protože až bude loď hotová, vypluje pod vedením obra Hryma a začne Ragnarök.⁴²

V Helu sídlí i temný kohout, který při Ragnaröku svým zpěvem povolá Helino vojsko mrtvých k boji.⁴³

Z říše mrtvých také pocházejí kouzelné písně, zaříkávadla. První slouží k posílení sebedůvěry, druhá poslušnosti vůči osudu, třetí podporuje soustředění, čtvrtá brání před vlastní i cizí agresivitou, pátá zbavuje člověka citové vázanosti, šestá utiňuje mysl, sedmá brání před chladem Niflheimu, osmá zahání strach a dodává odvahu, devátá předává dovednost výmluvnosti. Tato zaříkávadla nejen že pocházejí z Helu, ale také odrážejí jeho vlastnosti. Mají pozvednout mysl a pomoci překonat překážky, jež čekají v Helu na ty, kteří by se do říše mrtvých vydali.⁴⁴

---

³⁶ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 65.

³⁷ KADEČKOVÁ, *Soumrak bohů*, str. 135-136.

³⁸ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 161.

³⁹ Tamtéž, str. 186.

⁴⁰ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 65.

⁴¹ *Edda*, str. 161 – 164.

⁴² STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 93.

⁴³ *Edda*, str. 35.

⁴⁴ KALWEIT, *Germánská kniha mrtvých*, str. 310-313.

3.2 Valhalla

Valhalla je jedna ze síní, kterou najdeme na Ásgardu. Jedná se o vysoký palác, na který člověk sotva dohlédne. Na střechu jsou použity zlaté štíty,⁴⁵ krov je sestaven z kopí a lavice se lesknou jako brnění.⁴⁶ Jeho síně jsou osvětlovány meči,⁴⁷ které se proto zvou ohněm Ódinovým.⁴⁸ Je jasnější než samotné slunce.⁴⁹

Jedná se o rozlehlý příbytek, který má 540 bran a až nastane Ragnarök z každé z nich bude moci vyrazit až 800 einherjů. Nad celou Valhallou dohlíží ostrozraký orel a u západních dveří⁵⁰ se v hlídce střídají Ódinovi vlci Gíf a Geri. Jeden spí v noci a druhý ve dne. Jediný způsob, jak vlka na hlídce obelstít, a dostat se přes bránu do Valhally, je nabídnout mu maso ze zlatého kohouta Vídófnu.⁵¹

Ve Valhalle vládne Ódin, nejvyšší a nejstarší ze všech bohů. Má mnoho jmen⁵² a jedním z nich je Otec padlých. Říká se mu tak proto, že si z lidí, jež zemřou v boji, vybírá vyvolené, kterým pak poskytne přístřeší ve Vallhale.⁵³

Dostává však pouze polovinu padlých, ta druhá připadá Freyje, která jim poskytuje příbytek ve své síni Fólkvang.⁵⁴ Není jasné, podle jakého klíče si padlé mezi sebou dělí. Vypadá to však, že je to Ódin, kdo má přednostní právo volby, kteří mrtví se k němu přidají ve Vallhale.⁵⁵ Z náznaků to pak vypadá, že Ódin by k sobě mohl povolávat ty bojovníky, kteří svůj život žili na plno a k boji přistupovali mlčenlivě a rozvážně.⁵⁶ Díky čemuž si během svého života vybudovali dobrou pověst.⁵⁷ Klíčová je však jejich smrt. Tito vyvolení umírají čestnou smrtí, tedy se zbraní v ruce:

*„Na volném poli
ani na krok
nepouštěj z ruky zbraň.
Neboť není jisté,
nebude-li cestou
muži zapotřebí meč.“⁵⁸*

---

⁴⁵ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 37.

⁴⁶ *Edda*, str. 87.

⁴⁷ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 118.

⁴⁸ Tamtéž, str. 136.

⁴⁹ *Edda*, str. 40.

⁵⁰ Tamtéž, str. 87-90.

⁵¹ Tamtéž, str. 203-204.

⁵² STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 38.

⁵³ Tamtéž, str. 59.

⁵⁴ *Edda*, str. 88.

⁵⁵ Tamtéž, str. 87.

⁵⁶ Tamtéž, str. 43.

⁵⁷ Tamtéž, str. 54.

⁵⁸ Tamtéž, str. 48.

Ódin je sice považován za ochránce bojovníků, ale bojovník, kterého si vybere, se jeho přízni v pozemském světě těší jen krátkou chvíli. Ódin ho totiž vždy zradí a nechá ho zabít, aby se mohl přidat k jeho bojovníkům ve Valhalle.⁵⁹

Ve výjimečných případech však Valhalle náleží i ti, jež skonají na nemoc či stáří, kvůli neobyčejným činům, které vykonali. Tito vyvolení na sobě nesou Ódinovo znamení, jímž je poznamenala Ódinova atributní zbraň, kopí.⁶⁰

Všichni mrtví se pohřbívají žehem. Je třeba, aby s nimi byly spáleny i jejich pozemské statky, protože ti, jež se dostanou do Valhally, si sebou přinesou jen takové bohatství, které s nimi bylo spáleno na hranici.⁶¹

Každé bitvy se účastní norny, jež rozhodují o osudech lidí. Jedná se o tři mocné sestry, které přišly z Jotunheimu. Od obrů mají vědomosti o osudu všech lidí i bohů. Nejstarší sestrou je Urd, Osudová, která oplývá znalostmi o minulosti. Prostřední sestra je Verdandi, Stávající se, jež ví o všem, co se právě děje. Nejmladší sestra se jmenuje Skuld, Co musí být, která oplývá vědomostmi o tom, co se teprve stalo.⁶² V díle *Edda a sága o Ynglinzích* se však vyskytují ještě další pojmenování pro nejstarší sestry. První je zde známá jako Gud a druhá jako Róta. Ty spolu s valkýrami, které do bitev vysílá Ódin, rozhodují, kdo bitvu vyhraje. Valkýry také podle Ódinových přání chrání bojovníky, kteří se těší jeho přízni. Po bitvě doprovází padlé, jež jsou hodni stát se Ódinovými bojovníky, do Valhally.⁶³

Valkýry jsou oděny v brnění a přilbicích, v rukách pak třímají šípy.⁶⁴ Mají také schopnost proměnit se v labuť.⁶⁵ Je jich dvanáct a jmenují se Hrist, Mist, Skeggjold, Skogul, Hild, Trúd, Hlokk, Herfjotur, Goll, Geirahod a Randdgríd, Reginleif.⁶⁶ Nejznámější z nich je Hild (Brynhild), která byla královnou. Ovšem poté, co se dozvěděla o zradě svého manžela, ho zabila a sama sebe proklála mečem, aby mohla být spolu s ním spálena na hranici.⁶⁷

Padlí bojovníci se nazývají einherjové a ve Valhalle se přidávají k Ódinovu vojsku. Každé ráno je budí kohout Gullinkammi, zlatohřebenáč.⁶⁸ Během dne spolu einherjové bojují, aby byli připraveni na přicházející soumrak bohů, a poté spolu zasednou k jednomu stolu. Tak se bude dít až do doby, kdy přijde Ragnarök.⁶⁹

---

⁵⁹ PAGE, *Severské mýty*, str. 52.

⁶⁰ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 170.

⁶¹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 153.

⁶² VÍZDALOVÁ, *Soumrak a prsten*, str. 15.

⁶³ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 71.

⁶⁴ *Edda*, str. 231.

⁶⁵ Tamtéž, str. 215.

⁶⁶ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 68-71.

⁶⁷ Tamtéž, str. 126-127.

⁶⁸ KALWEIT, *Germánská kniha mrtvých*, str. 85.

⁶⁹ *Edda*, str. 82.

Ve Valhalle je mnoho bojovníků, ale jídla i pití je vždy dost. Žije tam kanec Sæhrímnir, kterého každý den uvaří kuchař Andhrímni ve svém kotli Eldhrímni. Einherjové poji slaniny a dalších pokrmů z něj, ale kanec je do večera opět celý.⁷⁰

Na střeše žije koza Heidrún, která spásá listí ze stromu Lærad. Každý den tak naplní sud medovinou, která napojí všechny Einherje.⁷¹

U stolu s padlými bojovníky sedí i sám Ódin. Avšak jídlo, které dostane, dává svým vlkům Gífovi a Gerimu, protože ho nepotřebuje. Jeho pokrmem i nápojem je víno, které mu dodává sílu a nesmrtelnost. V dobách míru je obsluhují valkýry.⁷²

Ve Valhalle kromě Ódina, valkýr a einherjů žijí i další Ódinovi bojovníci, beserkové. Ti se vyznačují vzteklostí, jež se může rovnat šelmám a silou podobnou medvědu a býku. Bojují bez brnění, jelikož jim nemůže ublížit žádný oheň ani železo.⁷³

---

⁷⁰ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 7.

⁷¹ Tamtéž, str. 73.

⁷² VÍZDALOVÁ, *Soumrak a prsten*, str. 30.

⁷³ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 152.

4 Finská mytologie

Ve finské mytologii jde především o udržení rovnováhy, harmonizaci člověka a přírody. Je to náboženství zaměřené na léčitelství, vysvětlování věcí, obnovování přírodního koloběhu a ochrany před zlými duchy. Toho Finové dosahovali skrz svátky, obřady a obětinové rituály.⁷⁴

4.1 Pantheon

Většina bohů je v této mytologii personifikací některé z přírodních síl. Mají zvířecí podobu a souvisí se zemědělským rokem a činnostmi, které jsou v daném období roku vykonávány. Další bohové, které můžeme v pramenech najít, jsou převzati z jiných mytologií, především z germánské.⁷⁵

Nejvyšším bohem finského pantheonu je Ukko. Jedná se o nejstaršího z bohů, tvůrce všeho, jenž je pro ostatní bohy otcem. Je personifikací hromu a nebe. Ovládá také nebeská tělesa a přivolává déšť se sněhem. Jeho manželkou je Rauni.⁷⁶ Dalšími důležitými bohy jsou Ahty, vládce všech vod,⁷⁷ Tapio, vládce lesa a všech lesních bytostí⁷⁸ a Tuoni, vládce podsvětí.⁷⁹

4.2 Skřítkové a duchové

Vzhledem k povaze finského náboženství jsou v této mytologii skřítkové a duchové pravděpodobně stejně důležité jako bohové.

Skřítkové žijí v podzemí, ale lze je najít i v lidských obydlích, případně poblíž lesů, tůní nebo jezer. Jsou podobní lidem, vzrůstem malí, avšak velmi silní. Je třeba s těmito bytostmi udržovat přátelské vztahy, protože mohou člověku přinést bohatství a štěstí. Pokud si někdo znepřátelí skřítko, je možné se s ním udobřit skrze oběť. Tou byly zpravidla plody, mléko, máslo a další pochutiny. Existovali ale také zlí skřítkové, kteří kradli a vraždili děti, které se zatoulaly příliš daleko od domova.⁸⁰

Duchové jsou dvojího druhu. Domácí duchové se nazývají Haltia a objevují se v mnoha podobách. Mají moc ovládat věci, jež lidé běžně používají, jako jsou například ohniště a stáje. Je třeba přinášet jim oběti a uklidňovat je rituály, aby neškodili, ale pomáhali. Nespokojení duchové mohli způsobit člověku mnoho nepříjemností a dokonce i smrt.⁸¹

Zlí duchové se nazývají Hiidet. Původně žili v lesích, později se usadili v hoře Horna. Vládne jim Hiisi, který je ve spojení s říší mrtvých.⁸² S Hiisim často spolupracuje zlý

---

⁷⁴VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 9 -10.

⁷⁵Tamtéž, str. 12.

⁷⁶ Tamtéž, str. 228-229.

⁷⁷ Tamtéž, str. 26.

⁷⁸ Tamtéž, str. 216.

⁷⁹ Tamtéž, str. 226.

⁸⁰ Tamtéž, str. 202.

⁸¹ Tamtéž, str. 93-94.

⁸² Tamtéž, str. 104 - 108.

duch Lempo.⁸³ Dalším významným duchem je Tontu, který má moc ovládnout domácnosti a způsobit tak jejich obyvatelům mnoho potíží.⁸⁴

---

⁸³ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 141.

⁸⁴ Tamtéž, str. 218.

5 Podsvětí ve finské mytologii

5.1 Tuonela (Manola)

Na rozdíl od germánské mytologie se v té finské mluví pouze o jednom místě, kam odcházejí mrtví. Jejich říše je známa pod názvy Tuonela nebo Manola. Je však možné, že zde nekončí všichni mrtví, ale pouze ti, již se za svůj život dopustili něčeho nekalého.⁸⁵

*„Odplata vás strašná stihne
ve podzemské říši mrtvých;
tamté hříšníků je místo
tamté lůžko přestupníku
na kamenech rozžhavených
na balvanech rozpálených,
pod pokrývkou Tuoniovou
z hadů, červů, zeměplazů.“⁸⁶*

Kam by potom odcházeli lidé, kteří se ničím neprovinili, však není jasné.⁸⁷ Existují zmínky o bohu Kalmovi, který je personifikací smrti a měli by k němu přicházet lidé, již zemřeli přirozenou smrtí. Ale je pravděpodobné, že se v tomto případě jedná spíše o záměnu s germánskou bohyní podsvětí Hel.⁸⁸

O tom, že všichni mrtví končí v Tuoneli svědčí i to, že vládci říše pomáhají duchové, kteří lidi zabíjejí. Každý z nich se zabývá pouze tím druhem smrti, který mu byl přidělen.⁸⁹ Jedním z nich je Surma, duch násilné smrti.⁹⁰

Vládcem Tuonely je Tuoni, jiným jménem Mana, případně Manalan. Přestože lidi sám nezabíjel, osobně je doprovázel na cestě do Tuonely. Každého mrtvého nejdříve schoval do svého pláště, navlékl mu své rukavice a poté ho dovedl do říše mrtvých.⁹¹ Mrtvým se říká Manalané.⁹²

Manola je pochmurné místo, které se však na první pohled může zdát pohostinné. Ale jakkoli lákavě může nabízené pohoštění vypadat, je to jen iluze, která zakrývá, že se ve

---

⁸⁵ LÖNNROT, *Kalevala:Runa šestnáctá*, v. 400-410.

⁸⁶ Tamtéž, v. 400-410.

⁸⁷ Tamtéž, v. 400-410.

⁸⁸ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 126.

⁸⁹ Tamtéž, str. 226.

⁹⁰ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 213.

⁹¹ LÖNNROT, *Kalevala:Runa šestnáctá*, v. 189-194.

⁹² LÖNNROT, *Kalevala:Runa patnáctá*, v. 230

skutečnosti jedná o žáby, ropuchy a hady. Lákavě vypadá i vládcovo lůžko z mechu, to však člověku vezme sílu a přinutí ho ke spánku.⁹³

Kromě toho, že se jedná o říši nehostinnou, je do ní také zakázán přístup všem živým. Není známo, kterým směrem se do této říše jde, jen že cesta trvá tři týdny, přičemž se poutník musí každý týden potýkat s jednou z nástrah, houštinami, štřemštinami a jalovcím, a teprve poté nalezne manilský ostrov, kde se nalézá říše mrtvých.⁹⁴

Od říše živých ji odděluje Tuonelská řeka, známá též jako černá řeka. V ní žily obvyčejné druhy ryb, ale i výjimečná štika:

*„Již jde štika Tuoniova,
Pleská sebou vodní psina;
Není štika malá z malých,
Ani není velká z velkých;
Jazyk zdělí je dvou topor,
Zuby hrabiště jsou hrabí,
Tlama na tři vodopády,
Žáda zšíří sedmi lodí;
Chtěla chytit kovokujce,
Požrat mistra Ilmarina,⁹⁵*

Nechyběly v ní ani jedovaté zmije, jež byly spojovány se smrtí. Též byla plná nožů a mečů.⁹⁶ Na hladině černé řeky pak plavaly labutě.⁹⁷

Tuoni má tři dcery. Kivutar, která je personifikací bolesti a lidi ji proto často žádali, aby jim od ní pomohla.⁹⁸ Lovitar je z jeho dcer nejošklivější a nejhorší. Je popisována jako černá a slepá.⁹⁹ Třetí dcera se jmenuje Tuoniovna. Ta hlídá u černé řeky a dohlíží na to, aby se do Tuonely nedostal nikdo živý.¹⁰⁰ Je pravděpodobné, že Tuoniovna je obdobou Módgud, která v germánské mytologii střeží Gjöllský most.¹⁰¹

Pro živé má černá řeka velký význam. Skládají se u ní přísahy, které nelze porušit. Především se však jedná o jedinou možnost, jak uprchnout z podsvětí.¹⁰² Proto ji stráží také stařec Tuoniovec, který za pomoci svých tří prstů se železnými drápy plete železné

---

⁹³ LÖNNROT, *Kalevala:Runa šestnáctá*, v. 289-334.

⁹⁴ Tamtéž, v. 154 -158.

⁹⁵ LÖNNROT, *Kalevala:Runa devatenáctá*, v. 223-232.

⁹⁶ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 225-226.

⁹⁷ LÖNNROT, *Kalevala:Runa patnáctá*, v. 624-626.

⁹⁸ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 128.

⁹⁹ Tamtéž, str. 146.

¹⁰⁰ LÖNNROT, *Kalevala:Runa šestnáctá*, v. 163-272.

¹⁰¹ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 154.

¹⁰² Tamtéž, str. 225-226.

sítě, do kterých pak chytá uprchlíky, aby je mohl vrátit zpět do podsvětí.¹⁰³ Nebylo mnoho těch, kterým se podařilo Tuoniovci uprchnout.¹⁰⁴

Medvěd a vlk měli ve finské mytologii hned několik významů. Ovšem kvůli severogermánským příběhům jsou především spojováni s podsvětím.¹⁰⁵ Proto v Tuonele můžeme také nalézt manolského vlka a medvěda.¹⁰⁶

---

¹⁰³ LÖNNROT, *Kalevala:Runa šestnáctá*, v. 343-384.

¹⁰⁴ Tamtéž, v. 271-272.

¹⁰⁵ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 149.

¹⁰⁶ LÖNNROT, *Kalevala:Runa devatenáctá*, v. 115-118.

6 Řecká mytologie

6.1 Původ mytologie

Ve starověkém Řecku se náboženství proměňovalo podle toho, jak se měnila společnost, vnímání světa a postavení člověka v kosmu. Ačkoliv tedy všichni vyznávali stejné náboženství, byly některé jeho aspekty rozdílné podle toho v jakém čase a na jakém místě bylo vyznáváno.¹⁰⁷

Před příchodem Řeků do řeckého vnitrozemí se objevovalo pravděpodobně náboženství krétské. Indoevropští Řekové přicházeli do Řecka v letech 2000-1900 před n. l. Smísením různých kulturních vlivů vznikla mykénská kultura, která trvala od 16. do 12. století před n. l. Některé mýty z této doby se staly základem pro řecké náboženství a mytologii.¹⁰⁸

Po pádu mykénské kultury začalo temné období, které je také nazýváno obdobím archaickým nebo homérským. To trvalo zhruba od roku 1125 př. n. l. do roku 900 př. n. l. Jedná se o období úpadku a pochází z něj jen několik málo pramenů. Nejznámějšími z nich jsou Homérovy eposy. Následovalo klasické období, které bylo výrazně ovlivněno Homérem a Hésiodem. Poslední bylo období poklasické, které se nazývá také helénské. V této době stoupala vzdělanost a význam mýtů upadal. Nejdéle se náboženství zachovalo na venkově.¹⁰⁹

Lidé, kteří toto náboženství vyznávali, se sami i ve skupinách obraceli k bohům, aby si zachovali jejich přízeň. Každému bohu bylo zasvěcené nějaké místo, chrám, před kterým probíhaly obřady. Ty spočívaly v tom, že se bohům musela učinit oběť. „*Muži obětovali mužským bohům zvířecí samce, ženy přinášely bohyním oběť v podobě zvířecí samice. Bohům nebeským se obětovala bílá zvířata, podsvětním černá.*“¹¹⁰ Tyto krvavé oběti se kladly na oltář, kde poté byly spáleny. U toho se lidé k bohům modlili. O svátcích pak na počest bohů lidé pořádali průvody.¹¹¹

6.2 Předchůdci bohů

Na počátku všeho byl Chaos a poté vznikla Země neboli Gaia.¹¹² V ní pak vznikl Éros a z Chaosu se oddělil Erebos, znám také jako Temnota, a Nyx neboli Noc. Nyx spolu s Erebem zplodila Aithér, jenž se nazývá také světlo, a Heméru alias Den.¹¹³ Gaia sama ze sebe zrodila Úrána.¹¹⁴ Ze spojení mezi Gaiou a Úránem vznikli Titáni, Kykloповé a Hekatoncheiry. Když byl Úrán vykastrován vlastním synem Kronem, z kapek krve,

¹⁰⁷ HOŠEK, *Náboženství antického Řecka*, str. 13.

¹⁰⁸ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 9-10.

¹⁰⁹ Tamtéž, str. 10-11.

¹¹⁰ HOŠEK, *Náboženství antického Řecka*, str. 121.

¹¹¹ Tamtéž, str. 121.

¹¹² HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 116.

¹¹³ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 23.

¹¹⁴ HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 126-127.

jež dopadly na zem, se zrodili Erinye a Giganti. Následně byl jeho úd vhozen do moře, což způsobilo, že se na hladině objevila pěna, ze které se narodily melické nymfy.¹¹⁵

Po skončení prarození se ujali vlády Titáni. Těch je dvanáct a jmenují se Ókeános, Koios, Krios, Hyperión, Iapetos, Kronos, Theia, Rhea, Themis, Mnémosyné, Fóbie a Thétys.¹¹⁶

Nejvýznamnější roli hraje v řecké mytologii Kronos, který si vzal za manželku svoji sestru Rheyu. S ní má šest božských dětí: Hestii, Deméter, Héru, Háda, Poseidona a Dia. Kronos všechny své děti spolkyal v momentě jejich narození, protože mu bylo souzeno, že ho svrhne jeden z jeho synů. Po narození jeho nejmladšího syna Dia ho však Rhea přelstila a místo něj mu podala zabalený kámen, který nic netušící Kronos spolkl. Když nastal čas, Zeus svého otce přelstil, donutil ho vyvrhnout své božské sourozence a následně ho uvěznil v Tartaru. Tak skončila vláda titánů a k moci se dostali bohové.¹¹⁷

6.3 Bohové

Nejdůležitějšími mezi bohy jsou Olympané. Těch je dvanáct a sídlí na hoře Olymp. Patří mezi ně čtyři bozi první generace, kteří jsou potomky Titána Krona.¹¹⁸ Zeus, nejvyšší bůh, který vládl obloze a jeho atributem je blesk.¹¹⁹ Jeho bratři, Hádes, vládce Podsvětí, jehož atributem je neviditelná přilba¹²⁰ a Poseidon, vládce moří, jehož atributem je trojzubec.¹²¹ Tuto trojici vládnoucích bohů doplňuje ještě jejich sestra Héra, která je zároveň Diovou manželkou. Mezi bohyněmi má nejvyšší postavení a je patronkou manželství. Jejím posvátným plodem je granátové jablko, symbol manželství.¹²² Dříve mezi Olympské bohy patřily i jejich sestry Deméter a Hestia. Deméter však odmítla na Olymp po únosu své dcery vstoupit¹²³ a Hestia své místo přenechala bohovi druhé generace Dionýsovi.¹²⁴

Všech osm bohů druhé generace, jež mají místo na Olympu, jsou potomky alespoň jednoho z nejvyšší manželské dvojice, Dia a Héry.¹²⁵ Je to bůh války Arés,¹²⁶ bůh věštevství Apollón¹²⁷ a jeho sestra dvojče Artemis, panenská lovkyně.¹²⁸ Dále k nim patří

---

¹¹⁵ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 337.

¹¹⁶ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 25-26.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 26-27.

¹¹⁸ MARTIN, ed., *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 178.

¹¹⁹ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 51.

¹²⁰ Tamtéž, str. 124-125.

¹²¹ Tamtéž, str. 58.

¹²² HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 115.

¹²³ BURNOVÁ, *Řecké mýty*, str. 8.

¹²⁴ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 108.

¹²⁵ MARTIN, ed., *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 178.

¹²⁶ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 73.

¹²⁷ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 49.

¹²⁸ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 83.

Athéna, bohyně moudrosti a válečné strategie,¹²⁹ bůh kovářství Héfaistos,¹³⁰ bohyně lásky Afrodita,¹³¹ posel bohů Hermés¹³² a bůh vína Dionýsis.¹³³

Kromě Olympanů však existuje mnoho dalších menších či větších bohů. Patří mezi ně například Apollónův syn Asklépios, bůh uzdravování a lékařství,¹³⁴ Iris bohyně duhy a poselkyně vládnoucí dvojice¹³⁵ nebo Tyché, jež rozhodovala o tom, kterého smrtelníka potká štěstí.¹³⁶

6.4 Hrdinové

V řecké mytologii mají velkou roli hrdinové, o kterých se někdy mluví také jako o héroech. Ti jsou silnější než ostatní lidé, protože se jedná o potomky bohů. Ačkoliv neoplývají nesmrtelností, mají v sobě božskou krev. Často se účastnili výprav, během nichž jim bohové pomáhali nebo škodili.¹³⁷

Asi nejznámějším z nich je Hérakles, syn Dia a Alkmény. Už v plenkách uškrtil hady, které na něj poštvála Héra a jako chlapec zabil divého lva. Jeho nejznámějším dobrodružstvím je vykonání dvanácti prací na příkaz krále Mykén. Jednalo se o zabití nemejského lva, přemožení lernské hydry, chycení kerynejské laně, přivedení erymanthského kance, uklizení Augiášova chlévu, zahánání stymfálských ptáků, chycení krétského býka, ukradení Diomédoých koní, získání Hippolitina pásu, přivedení Géryonova stáda, donesení jablek Hesperidek a chytit psa Kerbera.¹³⁸ Za svoje činy si vysloužil nesmrtelnost a život na Olympu po boku bohů.¹³⁹

Dalším z významných hrdinů je Perseus, syn Dia a Danaé. V mytologii je znám především proto, že díky pomoci od Háda, Herma a Athény dokázal porazit Medúsu, která byla jako jediná z Gorgon smrtelná. Její hlavu, která i po Medúsině smrti měla moc přeměnit vše živé v kámen, měl přinést králi Akrisiovi, svému dědu.¹⁴⁰

Důležitou roli hráli hrdinové i v Trojské válce. Nejslavnějšími z nich je Odysseus s Achillem. Kromě nich se války účastnil také Hektor nebo Aias.¹⁴¹

---

¹²⁹ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 97.

¹³⁰ Tamtéž, str. 87.

¹³¹ Tamtéž, str. 67.

¹³² Tamtéž, str. 62.

¹³³ Tamtéž, str. 105.

¹³⁴ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 39.

¹³⁵ Tamtéž, str. 124.

¹³⁶ Tamtéž, str. 220.

¹³⁷ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 12-13.

¹³⁸ BURNOVÁ, *Řecké mýty*, str. 16-21.

¹³⁹ Tamtéž, str. 24.

¹⁴⁰ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 40 – 48.

¹⁴¹ Tamtéž, str. 233-242.

6.5 Mytické bytosti

V řecké mytologii se vyskytuje velká řada mytických bytostí. Většina z nich je potomky bohů nebo jejich předchůdců. Rodily se většinou, když se tyto božské bytosti spojily s mytickými bytostmi jiného druhu, než byly ony samy, nebo když měly mezi sebou styk ve zvířecí podobě.¹⁴² Mezi nejznámější patří například syn Poseidóna a nymfy Thoósy, lidožravý kyklop Polyfém¹⁴³ nebo syn Pásifaé a posvátného bílého býka, Minotaurus.¹⁴⁴

Některé mytické bytosti však byly novou podobou potrestány, když se znelíbily bohům, a dalším mocným bytostem božské povahy.¹⁴⁵ Jedná se například o Arachné, která byla Athénou proměněna v pavouka, protože se odvážila bohyni vyzvat ke tkalcovské soutěži a předvést znamenitý výkon.¹⁴⁶ Nehezký osud potkal i nymfu Skyllu, která byla čarodějnící Kirké proměněna v obludu. Jednalo se o pomstu za to, že se Glaukos zamiloval do Skyilly místo do Kirke.¹⁴⁷

---

¹⁴² MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 203.

¹⁴³ GRAVES, *Řecké mýty II*, str. 353.

¹⁴⁴ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 231.

¹⁴⁵ MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 203.

¹⁴⁶ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 51.

¹⁴⁷ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 202.

7 Podsvětí v řecké mytologii

V řecké mytologii je podsvětí místo, kam po smrti odcházejí všichni lidé. Po říši mrtvých se pohybují pouze jejich nehmotné duše, stíny.¹⁴⁸

V podsvětí nalezneme pět řek. Hranice mezi světem živých a mrtvých je tvořena Achéronem, řekou vzdechů.¹⁴⁹ Řeka nářků se nazývá Kókýtos. Do ní stékají slzy všech mrtvých, kteří jsou odsouzeni bloumat po březích, dokud nebude rozhodnuto o jejich osudu.¹⁵⁰ Léthe je řeka zapomnění. Při požití její vody, duše zemřelých zapomněly na svůj pozemský život.¹⁵¹ Dále je v Podsvětí ohnivá řeka, která se nazývá Flegéthon nebo Periflegéthon.¹⁵²

Hlavní řekou Podsvětí je Styx, řeka smrtelné nenávisti. Přísaha při této řece je považována za posvátnou a neporušitelnou, ať už ji učinili lidé nebo bozi.¹⁵³ V případě, že mezi bohy vznikne spor, je Iris vyslána, aby ve zlatém džbánu přinesla vodu Stygy. Ten, kdo vodu při křivé přísaze rozlije, je pak odsouzen k jednomu roku hlubokého bezvědomí. Posléze je na devět let odloučen od ostatních bohů.¹⁵⁴

Do této řeky byl také ponořen syn mořské bohyně Thetidy, Achilles, jemuž bylo předurčeno bojovat v Trojské válce. Jeho matka ho držela za patu a ponořila ho do vody, díky čemuž byl skoro nezranitelný. Jediným jeho zranitelným místem byla právě pata.¹⁵⁵

7.1 Hádes

Hádes, syn Krona a Rhey, vládne spolu se svými bratry Diem a Poseidonem světu. Náleží mu Podsvětí, kterému se právě proto někdy říká Hádes.¹⁵⁶ Ačkoli je nejznámějším jménem tohoto boha Hádes, jedná se o jeho nejmladší pojmenování. Starší Řekové boha Podsvětí nazývali Aidés nebo Aidoneus a v ještě dřívější době se zval Ais. Představuje protějšek Dia, o čem svědčí i to, že jeho jméno znamená neviditelný, což je v přímém kontrastu s Diem, jehož jméno znamená denní jas. Právě kvůli tomu, že tito bohové jsou svými protiklady a Hádes má v Podsvětí stejnou moc jakou má Zeus nad světem, se občas o Hádovi mluví také jako o jiném Diovi, podsvětním Diovi nebo Diovi, hostiteli zesnulých.¹⁵⁷

Hádes je popisován jako prchlivý bůh, který si pevně obhájí svá práva. Duše, které se dostanou do podsvětí, Hádes dobrovolně nepropouští. A když se do říše mrtvých odváží

---

¹⁴⁸ MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 199.

¹⁴⁹ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 19.

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 135.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 140.

¹⁵² Tamtéž, str. 185.

¹⁵³ Tamtéž, str. 203-204.

¹⁵⁴ HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 780-806.

¹⁵⁵ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 18 -19.

¹⁵⁶ Tamtéž, str. 129.

¹⁵⁷ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 164.

někdo živý, jen málokdy se z ní vrátí.¹⁵⁸ Pokud si někdo proti sobě boha Podsvětí poštvě, je nemožné se s ním usmířit nebo ho nějakým způsobem obměkčit. Právě proto ho lidé nenáviděli ze všech bohů nejvíc.¹⁵⁹

Většinou zůstává v Podsvětí a s výjimkou zpráv, které se dozvídá od smrtelníků, jež ho vzývají, netuší, co děje ve světě ani na hoře Olymp. Pokud už z něho vyjde, činí tak kvůli služebním záležitostem nebo za účelem svedení nějaké ženy. Často se zájmem jeho pozornosti stávají nymfy.¹⁶⁰

Jeho atributem je přilba neviditelných, kterou mu darovali kyklopové. Nad zemí mu patří pouze chrámy, které mu jsou zasvěceny, ale náleží mu veškeré drahokamy a drahé kovy, které jsou ukryté v zemi.¹⁶¹

7.2 Persefona

Po Hádově boku vládne Podsvětí Persefona. Její původní jméno bylo Koré, což znamená dívka. Jméno Persefona převzala až po svém příchodu do podsvětí, protože se jedná o titul, který nese královna Podsvětí.¹⁶²

Persefona je dcerou Deméter a Dia. Poté, co se do ní Hádes zamiloval, požádal jejího otce, svého bratra, o požehnání ke svatbě. Zeus si nechtěl zneprátnit ani Deméter ani Háda a „*proto diplomaticky odpověděl, že svůj souhlas nemůže dát ani nedat.*“¹⁶³ To však Háda jen utvrdilo v tom, že má právo vzít si svoji neteř za manželku.¹⁶⁴

Persefona byla unesena, když na louce trhala květiny. Ve chvíli, kdy se natáhla po narcisu, se pod ní propadla země a z vytvořené propasti vyjel Hádův vůz. Navzdory svému pláči a křiku pak byla odvedena do Podsvětí. Deméter chtěla svou dceru zpátky a tak zakázala plodinám růst, dokud se její dcera nevrátí domů. Zeus neměl jinou možnost, než vyslat k Hádovi Herma s příkazem k Persefoninu propuštění. Hádes sice dovolil, aby se Persefona vrátila zpět domů, ale nejdřív ji lstí donutil sníst zrníčka granátového jablka, čímž si zajistil, že se k němu bude muset vrátit. Persefona tak mohla trávit osm měsíců na zemi s matkou, ale zbytek roku musela jako Hádova manželka trávit v Podsvětí.¹⁶⁵

---

¹⁵⁸ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 124 – 125.

¹⁵⁹ HOMÉROS, *Ílias: Zpěv IX*, v. 158-159.

¹⁶⁰ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 124 – 125.

¹⁶¹ Tamtéž, str. 124 – 125.

¹⁶² KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 175.

¹⁶³ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 90.

¹⁶⁴ Tamtéž, str. 90.

¹⁶⁵ BURNOVÁ, *Řecké mýty*, str. 7-8.

O Persefoně se někdy mluví jako o strašlivé, ale k návštěvníkům podsvětí se na rozdíl od Háda chová vlídně. Zvláště v oblíbě má svého chráněnce Adónise, který musí být vždy po jejím boku, ať už na zemi nebo v Podsvětí.¹⁶⁶

Persefona je označována za chladnou královnu Podsvětí a podle nezasvěcených její roli podtrhovala i její údajná neplodnost.¹⁶⁷ Podle jednoho z orfických mýtů však měla poměr i se svým otcem Diem. Ten se s ní spojil v podobě hada a Persefona mu dala syna Dionýse, který byl také nazýván Zagreus.¹⁶⁸ Existuje však možnost, že Diem je v tomto příběhu míněn Hádes, jemuž kromě jiných náleželo i jméno podzemní Zeus. Zároveň také existují další dva příběhy, které podávají o Dionýsově zrození zcela odlišné zprávy. Otázka ohledně toho, zda Persefona měla dítě, jak se jmenovalo a kdo byl jeho otcem, zůstává přinejmenším nejasná.¹⁶⁹

7.3 Kerberos

Za jedním ze symbolů podsvětí je považován Kerberos, potomek Tyfóna a Echidny. Jedná se o Hádova psa, který se většinou popisuje jako tříhlavý, ale v některých pramenech se uvádí, že měl hlav padesát. Jeho ocas je stejně jako hřívá tvořen z hadů a v tlamě má zuby, které jsou stejně jedovaté jako zmije.¹⁷⁰ Jeho štěkot zní kovově a k jídlu si oblíbil syrové maso.¹⁷¹

Jeho úkolem je střežit vchod do podsvětí. Toho, kdo vstoupí do podsvětí, nadšeně vítá vrtěním ocasu. Pokud se však někdo snaží z podsvětí uniknout, ať už se jedná o živé bytosti nebo duše zemřelých, sežere ho.¹⁷²

Jedinou výjimkou byl Hérakles, který do podsvětí přišel právě pro samotného Kerbera, jehož chycení bylo poslední prací, kterou měl vykonat pro Eurystheuse. Když ho Kerberos spatřil, roztřásl se strachy a stejně jako většina mrtvých před ním raději utekl. Zamířil ke svému pánovi Hádovi a schoval se pod jeho trůnem.¹⁷³

Hérakles se však přes mnohé překážky dostal až k trůnu. Hádes svolil, aby si psa odvedl, ale pouze v případě, že ho chytí neozbrojen až na pancíř a lví kůži. Hérakles na tyto podmínky přistoupil a před branami Hádu začal Kerbera škrtit. Pes bojoval a pokusil se ho uštknout svým ocasem, ale nakonec uznal porážku, nechal se uvázat na řetěz a vyvést z podsvětí. Následně byl Kerberos odveden do Tiryntu. Na důkaz

---

¹⁶⁶ MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 195-196.

¹⁶⁷ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 188.

¹⁶⁸ Tamtéž, str. 90.

¹⁶⁹ Tamtéž, str. 188 – 192.

¹⁷⁰ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 132.

¹⁷¹ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 134.

¹⁷² HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 769-774.

¹⁷³ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 133-135.

protestu hadí hlavy po stranách jeho břicha syčely, oči mu modře jiskřily a z tlam mu tekly sliny,¹⁷⁴ze kterých vznikla jedovatá bylina oměj.¹⁷⁵

Není jisté, jak se Kerberos ocitl zpátky v podsvětí. Podle jednoho příběhu ho odvedl zpátky Hérakles, poté co dokázal, že splnil úkol. Jiná verze uvádí, že pes utekl mezi Mykénami a Hérinou svatyní.¹⁷⁶

7.4 Duše zemřelých

Duše zemřelých, jež nebyly řádně pohřbeny, do podsvětí doprovází posel bohů Hermés.¹⁷⁷ Právě proto se mu říkalo Psychopompa nebo Průvodce duší.¹⁷⁸

*„Jako as netopyři kdes v zákoutí ohromné sluje
létají, šustíce přitom, kdy z chumáče některé spadne,
se skály, na níž visí a všichni při sobě drží,
tak s ním kráčely duše a šustily. V čele jim krácel
Hermeiás, spasný bůh, jenž dusnou cestou je vedl
podél Leukadské skály a proudů Ókeánových,
podél krajiny Snů, pak podél sluneční brány,
načež k Asfodelové se nakrátko dostali louce,
na které bydlí duše, jen obrazy zesnulých lidí.“¹⁷⁹*

Pohřbené do podsvětí odnášejí Harpyje neboli Uchvatitelky, které jsou dcerami boha Thaumanta a sestrami bohyně Iris.¹⁸⁰ Původně byly Harpyje pouze dvě. Aéllo, které se také říká Aellopús a její jméno znamenalo Bouře a Ókypeté neboli Rychloletka. Později přibyla třetí sestra, která se nazývá Kelainó či Temnota.¹⁸¹ V Illiadě však lze najít ještě zmínku o Harpyji jménem Podargé.¹⁸²

Jedná se o démonické bytosti, které mají tělo ptáka, ale hlavu ženy.¹⁸³ Podle Hésioda jsou to ženy s krásnými vlnitými vlasy a rychlými křídly, jež často létají ve společnosti ptáků.¹⁸⁴ Apollonius z Rhodu je však popisoval jako „odporné, létající obludy.“¹⁸⁵ Tyto bytosti navštěvují hroby zemřelých, kde do svých ostrých drápů chytají jejich duše, aby je mohly odnést do podsvětí.¹⁸⁶

Do podsvětí se dostávaly pouze duše mrtvých lidí bez jakékoliv tělesné schránky:

¹⁷⁴ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 134-136.

¹⁷⁵ GRAVES, *Řecké mýty II*, str. 154.

¹⁷⁶ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 136.

¹⁷⁷ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XXIV*, v. 99-100.

¹⁷⁸ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 186.

¹⁷⁹ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XXIV*, v. 6-14.

¹⁸⁰ MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 105.

¹⁸¹ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 89.

¹⁸² HOMÉROS, *Ílias: Zpěv XVI*, v. 150-151.

¹⁸³ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 89.

¹⁸⁴ HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 267-269.

¹⁸⁵ FINK, *Encyklopedie antické mytologie*, str. 131.

¹⁸⁶ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 89.

„Taký je člověk los, jak jednou ze světa sejde,
Neboť není už svazů, jež drží maso a kosti,
Poněvadž planoucí oheň je silou mohutnou strávi,
Jakmile jednou duch jest z bílých odloučen kostí.
Avšak duch se jak sen jen mihotá, odletěv z těla.“¹⁸⁷

Mrtvé k bráně Hádu pak přepravuje přes řeku Styx převozník Charón, syn Erebu a Noci. Je vyobrazován jako pochmurný stařec. Odmítá přepravovat kohokoli živého a mrtví, jež chtějí převézt, musí být řádně pohřbeni, aby mu mohli za převoz zaplatit. Platidlem je obolos, který se mrtvým vkládá do úst. Mrtví, kteří nebyli řádně pohřbeni a nemají na zaplacení, jsou nuceni sto let bloudit na březích. Teprve poté je určen jejich osud.¹⁸⁸ Pokud bylo tělo zemřelého spáleno, musí jeho duše bloudit už navždy.¹⁸⁹

Jediný, kdo dokázal Charóna donutit k tomu, aby ho přes řeku převezl, byl Hérakles. Charónovi byl kvůli tomuto pochybení od Háda udělen trest, který mu na jeden rok zakazoval vybírat poplatky od mrtvých. Orfeovi se pak povedlo Charóna přemoci tak, že ho omámil svým zpěvem.¹⁹⁰

Všichni příchozí jsou v podsvětí za své činy souzeni Mínosem, Rhadamanthysem a Aikosem.¹⁹¹

Po rozhodnutí tří soudců většina duší tráví posmrtný život bez emocí a lidského vědomí blouděním na Asfodelových loukách.¹⁹²

Přestože jsou mrtví pouhými stíny svého pozemského já, je možné se za nimi vydat a zjistit potřebné informace. Odysseus to udělal tak, že u skály, která stojí tam, kde se do Acherontu vlévá Pyriflegethón a Kókýta, vyhrabal jamku. Do té pak dal mléko, med, víno, vodu a mouku jako oběť zemřelým. Následně pak přinesl krvavou oběť v podobě ovce a berana a s mečem čekal, až přijdou duše ke krvi.¹⁹³

Všichni mrtví se začali shlukovat kolem jamky. Každá duše, která dostala svolení napít se krve, pak na chvíli získala vědomí a byla povinna říct tomu, kdo oběť přinesl, čistou pravdu. Pokud povolení nedostala, odešla zpátky.¹⁹⁴

Na Asfodelových lukách se nachází i thébský věstec Teiresia. Ten jako jeden z mála není po smrti jen stínem, který zapomněl na svůj pozemský život, protože mu Persefona dala dar vědomí.¹⁹⁵ Stejně jako za života i po smrti tak oplývá věšteckým darem. Právě

¹⁸⁷ HOMÉROS, *Odysseia: Zpěv XI*, v. 218-222.

¹⁸⁸ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 115-116.

¹⁸⁹ HOMÉROS, *Ílias: Zpěv XXIII*, v. 76.

¹⁹⁰ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 115-116.

¹⁹¹ HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 103.

¹⁹² Tamtéž, str. 103.

¹⁹³ HOMÉROS, *Odysseia: Zpěv X*, v. 511-537.

¹⁹⁴ HOMÉROS, *Odysseia: Zpěv XI*, v. 147-149.

¹⁹⁵ HOMÉROS, *Odysseia: Zpěv X*, v. 490 – 495.

proto ho v Podsvětí navštívil Odysseus.¹⁹⁶ Teiresius mu předpověděl, co všechno ho čeká, než se dostane domů.¹⁹⁷

Mrtví, kteří za svůj život vykonali něco významného, jsou odměněni pobytem v Élysiu, kterému se také říká Elysejské pole. Jedná se o formu podsvětního ráje.¹⁹⁸

Nejhorší provinilci jsou svrženi do nejtemnější části Podsvětí Tartaru¹⁹⁹, který je „*pod Hádem v hloubi, jak vysoko nad zemí nebe.*“²⁰⁰ Z nesmrtelných zločinců se zde nachází Titáni.

Každý ze smrtelných zločinců se zde podrobuje trestu.²⁰¹ Pro ty největší provinilce jako je Tantalos, Sisyfos, Ixion a Tityos jsou vyhraněné věčné tresty, které jim byly vymyšleny na míru podle jejich provinění.²⁰²

Tantala, jenž je považován za syna boha Dia, měli bohové v oblibě a často ho zvali ke svým hostinám na Olympu. Tento projev přízně u něj vzbudil nadutost, jež vedla k jeho mnoha pokleskům, ale nejzávažnější bylo to, že urazil bohy.²⁰³ Jeho trestem je, že hladový a žíznivý musí stát v tůni, kde mu voda je až po bradu. Ovšem kdykoliv se pokusí napít, voda zmizí. Nad ním se sklánějí stromy obsypané ovocem, ale vítr odvane větve, kdykoli se pokusí nějaké utrhnout.²⁰⁴

Nejslavnější z lidí Sisyfos v Tartaru pyká za dva zločiny. Prvním jeho proviněním je to, že uvěznil boha smrti Thanata, kvůli čemuž přestali umírat lidé. Podruhé se provinil, když umřel a lstí přinutil vládce Podsvětí, aby ho vrátili zpět mezi živé. Do Podsvětí se však vrátil, když zemřel po druhé.²⁰⁵ Za trest musí na horu valit kámen, který však spadne dolů, kdykoliv se přiblíží k vrcholu a Sisyfos tak musí začít znovu.²⁰⁶

Ixión je první Řek, který zabil svého příbuzného. Jeho viny ho mohl zprostit pouze Zeus. Ten ho v dobré vůli pozval na Olymp, kde se však Ixión pokusil svést jeho manželku Héru. Trestem za tuto opovážlivost bylo vpletení do ohnivého kola, které se s ním neustále otáčí.²⁰⁷

---

¹⁹⁶ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XI.*, v. 165.

¹⁹⁷ Tamtéž, v. 100 -137.

¹⁹⁸ HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 103.

¹⁹⁹ HOMÉROS, *Ílias: Zpěv VIII.*, v. 13.

²⁰⁰ Tamtéž, v. 16.

²⁰¹ HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 104.

²⁰² GRAVES, *Řecké mýty I.*, str. 185.

²⁰³ GRAVES, *Řecké mýty II.*, str. 23-24.

²⁰⁴ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XI.*, v. 582-592.

²⁰⁵ KERENYI, *Mytologie Řeků II.*, str. 61-64.

²⁰⁶ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XI.*, v. 593-600.

²⁰⁷ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 124.

Trest si odpykává také Tityos, který zneuctil bohyni Léthu, čímž popudil Dia. Jemu z každé strany supi ožirají játra a ať se snaží jakkoliv, nikdy je nedokáže zahnat.²⁰⁸

Klasické tresty jsou přichystané pro zloděje, krvepřisazníky, násilníky a ti, jež se ke svým rodičům či hostům nechovali s úctou a použili na ně násilí. Takové provinilce mučí Erinye neboli Lítice, které je často pronásledují už za jejich pozemského života.²⁰⁹ Ty jsou dcerami Úrána a Gaii. Zrodily se z krve, jež pokropila zem po Úránově kastraci. Pravděpodobně právě proto, že se zrodily ze zločinu, bylo jejich osudem trestat hříšníky.²¹⁰

*„Erinye jsou popisovány jako stařeny s hady namísto vlasů, s psí hlavou, s tělem opeřeným a černým jako uhl, s netopýřimi křídly a očima podlitými krví.“*²¹¹ V rukou většinou mají metly, pochodně nebo důtky. Jsou známé tři Lítice Alékto, Tísifoné a Megaira, ale bylo by pošetilé jejich jména zmiňovat v rozhovoru.²¹²

---

²⁰⁸ HOMÉROS, *Odysseia: Zpěv XI*, v. 576-581.

²⁰⁹ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 185.

²¹⁰ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 73.

²¹¹ Tamtéž, str. 74.

²¹² Tamtéž, str. 74.

8 Porovnání podsvětí severské a řecké mytologie

Všechny mytologie se nehledě na geografickou a časovou vzdálenost v něčem podobají. Zároveň každá se svými motivy pracuje originálním způsobem a přichází s něčím, co je pro danou mytologii specifické a liší se tím od ostatních.

Stejně to je i v případě podsvětí v severské a řecké mytologii. Je zde mnoho motivů, které mají společné, ačkoliv je každá zpracovává úplně jinak. Zároveň se objevuje ale i mnoho věcí, které nemají obdoby. A to nejen v případě porovnávání severské a řecké mytologie, ale i v rámci porovnávání severských mytologií, germánské a finské, mezi sebou.

8.1 Charakteristika podsvětí

Přesná poloha žádného ze tří podsvětí není známa. Dle vzpomínek živých bytostí a bohů, kteří do něj zavítali, existuje jen přibližné určení toho, kde se nacházejí. Jisté je však to, že se všechna nacházejí v podzemí. Výjimkou je pouze Valhalla, která je sice jistou formou podsvětí, ale nejedná se o podsvětí v pravém slova smyslu.

Pro všechny mytologie je společné i to, že podsvětím vždy protéká nějaká řeka, která má pro daný národ velký význam a odděluje podsvětí od říše živých. V germánské mytologii je to řeka Gjöll,²¹³ ve finské Tuonelská řeka²¹⁴ a v řecké se objevuje celkem pět řek, Achéron²¹⁵, Kókýtos,²¹⁶ Léthe,²¹⁷ Flegéthon²¹⁸ a ta nejdůležitější Styx.²¹⁹

Z pramenů je nejasné, jaká v jednotlivých konceptech podsvětí, vládne atmosféra. Všechna tři jsou většinou popisována jako pochmurná místa. Z pramenů však vyplývá, že to není úplně pravda. Bytosti, jež v podsvětí žijí, mají pohodlný život. A ani s dušemi mrtvých není většinou zacházeno špatně.

V případě Helu to naopak vypadá, že v něm prožívají stejně pohodlný život jako padlí bojovníci ve Valhalle. V případě řecké mytologie je pak jejich posmrtný život ovlivněn tím, jak se chovali na zemi. Podle toho buď prožívají posmrtný život jen jako stíny svého minulého já, v podsvětním ráji nebo jsou podrobováni trestu za své skutky.²²⁰ Jen v případě Tuonely není úplně jasné, jak je s dušemi zacházeno.

Myšlenka, že se jedná o nehostinná místa, se mohla vyskytnout ze dvou důvodů. Jedním z nich je ten, že, s výjimkou Valhally, jsou všechna podsvětí spojená pouze se smrtí, která je pro většinu lidí odpudivá.

²¹³ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 88.

²¹⁴ LÖNNROT, *Kalevala: Runa devatenáctá*, v. 223-232.

²¹⁵ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 19.

²¹⁶ Tamtéž, str. 135.

²¹⁷ Tamtéž, str. 140.

²¹⁸ Tamtéž, str. 185.

²¹⁹ Tamtéž, str. 203-204.

²²⁰ Tamtéž, str. 185.

Dalším důvodem může být, že málokdo před svou smrtí viděl, jak podsvětí vypadá, jelikož vstup živým do něj je zapovězen. I přesto každou verzi podsvětí navštívila nějaká živá bytost. Avšak jejich přijetí bylo značně rozdílné a to nejen napříč mytologiemi, ale i v rámci jedné mytologie. Záleželo na tom, kdo daný člověk byl.

Společné pro všechny je však to, že vládci se živých bytostí, jež zavítaly do podsvětí, už nechtěli vzdát. Uniknout se podařilo jen málokomu. Právě zadržení živých bytostí v podsvětí mohlo mít za následek předpoklad, že je podsvětí pochmurným a nehostinným místem.

8.2 Vládci podsvětí

Velké rozdíly jsou mezi vládci jednotlivých podsvětí. Jsou různorodí genderově i rodově a liší se i počet vládců. Všichni však mají nesmírnou moc a absolutní vládu nad podsvětím, do které jim nemůže nikdo zasahovat.

Germáni mají jako jediní za vládkyni podsvětí nestvůru. Zároveň se také jedná o jedinou vládkyni, která ovládá říši mrtvých, protože za trest byla svržena do podsvětí.²²¹ U Finů vládne podsvětí bůh Tuoni,²²² u nějž není jasné, jak moc nad říší mrtvých získal. Je však zajímavé, že se obě podsvětí v severské mytologii jmenují podle svých vládců. Značí to, že podsvětí byla vytvořena až na základě přání jejich vládců.

Oproti tomu Podsvětí v řecké mytologii vzniklo už dávno předtím, než se vlády nad ním ujal Hádes, který tak učinil po dohodě se svými bratry. Řecké Podsvětí je jedinečné i v tom, že po boku Háda vládne i jeho manželka Persefona, která má v Podsvětí stejně velkou moc jako Hádes.²²³

Jediný z vládců, který podsvětí nikdy neopouští, je Hel. Může ho opustit až ve chvíli, kdy přijde Ragnarök.²²⁴ Tuoni z Tuonely odchází jen proto, aby do něj přivedl novou duši.²²⁵ Podobně je to i v případě Háda, který opouští Podsvětí především kvůli pracovním povinnostem, ale zároveň odchází na zem i kvůli milostným pletkám.²²⁶

Nejzvláštnější postavení má Persefona. Ta je totiž podobně jako Hel povinna zůstat v Podsvětí, ale pouze tři čtvrtiny roku. Zbylé tři měsíce musí trávit na zemi.²²⁷ Je na tom vidět, že i když je Persefona královnou Podsvětí, není v pravém slova smyslu jeho vládkyní, je pouze manželkou jeho vládce. To jí dává v Podsvětí moc, ale zároveň na ni Podsvětí není vázáno.

---

²²¹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 65.

²²² LÖNNROT, *Kalevala: Runa šestnáctá*, v. 189-194.

²²³ KERENYI, *Mytologie Řeků I*, str. 175.

²²⁴ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 93-94.

²²⁵ LÖNNROT, *Kalevala: Runa šestnáctá*, v. 189-194.

²²⁶ GRAVES, *Řecké mýty I*, str. 124 – 125.

²²⁷ BURNOVÁ, *Řecké mýty*, str. 7-8.

Persefona by se tak dala vzhledem k jejímu rozdělenému životu považovat za umírající božstvo. Sice žije v Podsvětí, ale každý rok se na chvíli vrací do života.²²⁸ Tato myšlenka není v celé řecké mytologii ničím neobvyklá a v porovnání s germánskou a finskou mytologií je pro ni specifická.

Náznaem se však objevuje i v germánské mytologii, kdy Hel slíbí, že propustí duši Baldra, aby se mohl vrátit zpět k životu. Ovšem pouze v případě, že by pro něj vše živé a neživé plakalo. Ale obryně Thökk plakat odmítla a tak se Baldr k životu nevrátil.²²⁹ Ačkoli se tu myšlenka umírajícího boha objevuje, nikdy není dokonána jako v případě řecké mytologie.

8.3 Bytosti v podsvětí

Ačkoli je podsvětí snad už od počátku spojováno se smrtí, u žádné z těchto mytologií není mrtvé, pusté. Kromě duší zemřelých a vládců se v nich nalézá spousta dalších bytostí, které vykonávají konkrétní funkce.

Ve všech žijí bytosti, které střeží podsvětí, aby do něj nevešly nepovolané osoby a aby z něj nikdo neunikl. Ovšem žádný ze strážců není bezchybný a tak jim občas někdo proklouzne.

V germánské mytologii stráží Valhallu Ódinovi vlci²³⁰ a Hel pes Garm,²³¹ ale také panna Módgud, jež hlídá most.²³² Její obdobou ve finské mytologii je Tuoniovna, která též brání lidem ve vstupu do Tuonely,²³³ ale je to stařec Tuoniovec, kdo brání duším a lidem z ní uniknout.²³⁴ V řecké mytologii má funkci strážce převozník Charón.²³⁵ Ovšem pokud se někomu podaří do Podsvětí proniknout i navzdory tomu, že v něm nemá co dělat, nadšeně ho před branami Hádu vítá pes Kerberos. Ale pokud se někdo pokouší Podsvětí opustit, je právě jeho prací tomu zabránit.²³⁶

Podsvětní pes se objevuje jak v germánské tak v řecké mytologii. Oba zastávají podobnou roli, ale je mezi nimi rozdíl jak v povaze, tak ve vzhledu. Kerberos je zpravidla popisován jako tříhlavý, případně padesátihlavý, pes,²³⁷ který je neústupný, co se týká uprchlíků z Podsvětí, ale jinak má přátelskou povahu.²³⁸ Garm má pravděpodobně pouze jednu hlavu a jeho povaha má k přátelské daleko.²³⁹

---

²²⁸ BURNOVÁ, *Řecké mýty*, str. 7-8.

²²⁹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 91.

²³⁰ *Edda*, str. 203-204.

²³¹ Tamtéž, str. 165.

²³² STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 88.

²³³ LÖNNROT, *Kalevala: Runa šestnáctá*, v. 163-272.

²³⁴ Tamtéž, v. 343-384.

²³⁵ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 115-116.

²³⁶ HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 769-774.

²³⁷ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 132.

²³⁸ HÉSIODOS, *Železný věk: Theogonie*, v. 769-774.

²³⁹ *Edda*, str. 165.

Kerberos je jediné zvíře, které se objevuje v řecké mytologii. V severské však lze najít ještě vlky, kteří jsou tradičně spojováni se smrtí.²⁴⁰ Proto se nachází jak v germánském Helu a Valhalle, tak i ve finské Tuonele. Podobně jako podsvětní psi mají za úkol strážit podsvětí.

Pro Tuonelu je pak typický ještě medvěd, který je opět spojován se smrtí.²⁴¹ A v Tuonelské řece lze najít nejrůznější druhy ryb, včetně jedné zvláštní štiky.²⁴² Je to jediná z mytologií, která výslovně říká, že podsvětní vody nejsou mrtvé, ale je v nich život.

V obou formách germánského podsvětí pak lze najít jednoho ze čtyř kohoutů, kteří se v mytologii vyskytují. Kohouti se objevují pouze v podsvětích této mytologie pravděpodobně proto, že mají důležitou roli v přípravě²⁴³ a příchodu soumraku bohů, což je vlastní jen této mytologii.²⁴⁴

V Podsvětí sídlí také Lítice, jejichž úkolem je trestat mrtvé.²⁴⁵ Řecká mytologie je z těchto tří jediná, kde se vyskytují bytosti s takovýmto posláním. V germánské ani finské není přítomnost obdobných tvorů nutná pravděpodobně proto, že v Helu ani Tuonele nejsou duše nuceny v případě hříšného života podstupovat tresty.

8.4 Posmrtný život

Všechny tři mytologie mají podsvětí, jehož nejvýraznějším znakem je, že tam odchází duše zemřelých. Ovšem v germánské mytologii se kromě tradičního podsvětí, Helu, kam odcházejí všichni, již zemřeli stářím nebo na nemoc,²⁴⁶ objevuje i zvláštní forma podsvětí Valhalla, kde nalézá útočiště většina duší lidí, jež zemřou v boji.²⁴⁷ To, že duše odcházejí na místa, která jsou od sebe zeměpisně vzdálena a má nad nimi vládu někdo jiný, je typické pouze pro Germány.

Nejvíce se tomuto dělení přibližuje řecká mytologie, kde jsou duše poslány do různých částí Podsvětí, Asfodelových luk, Elysejské pole nebo Tartaru, všechny tyto příbytky jsou však stále součástí Podsvětí pod vládou Háda.²⁴⁸

Rozdíl je i v tom, jak se duše do podsvětí dostávají. V germánské mytologii není jasné, kdo duše odvádí do Helu, pokud vůbec někdo. Do Valhaly je však přinesou Valkýry.²⁴⁹

---

²⁴⁰ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 149.

²⁴¹ LÖNNROT, *Kalevala: Runa devatenáctá*, v. 115-118.

²⁴² Tamtéž, v. 223-232.

²⁴³ KALWEIT, *Germánská kniha mrtvých*, str. 85.

²⁴⁴ *Edda*, str. 35.

²⁴⁵ KERENYI, *Mytologie Řeků II*, str. 185.

²⁴⁶ VLČKOVÁ, *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, str. 101.

²⁴⁷ Tamtéž, str. 236-238.

²⁴⁸ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 185.

²⁴⁹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 71.

Ve finské mytologii jsou duše do Tuonely odvedeny samotným vládcem Tuonim.²⁵⁰ Ale aby se kdokoli mohl dostat do severského podsvětí, musí být řádně pohřben.²⁵¹

V řecké mytologii mají možnost dostat se do Podsvětí i ti, jejichž těla nebyla pohřbena. Zatímco duše řádně pohřbených odnesou z jejich hrobů Harpyje,²⁵² tak duše nepohřbených do Podsvětí doprovodí posel bohů Hermés.²⁵³ Tím však jejich cesta nekončí. Přímo před bránu Hádu je musí převést převozník Charón, tomu je však třeba zaplatit. Nepohřbení, kteří na to nemají, jsou odsouzeni ke sto letům bloudění, teprve pak se rozhodne o jejich osudu.²⁵⁴

Ve všech třech mytologiích existuje nějaký průvodce, který doprovodí duše do jejich posmrtného života. Není mezi nimi však žádná jiná podobnost. Jedná se o bytosti z různých rodů, s odlišnými původy i různorodou mírou moci.

Poté, co je Charón převez, je třemi soudci rozhodnuto o tom, ve které části budou žít. To je opět něco, co se objevuje pouze v řecké mytologii.²⁵⁵ V germánské rozhoduje o ubytování duší vládkyně Helu Hel²⁵⁶ a ve finské není známo, že by k nějakému rozhodování ohledně obydlí duší vůbec docházelo.

Osudy lidí se po smrti v jednotlivých mytologiích značně liší. V případě finské je známo pouze to, že všechny duše odcházejí do Manoly, i když ani to vzhledem k mezerám způsobeným nedostatkem dochovaných záznamů, není úplně jisté. Nikde není zmíněno, jaký mají posmrtný život či jestli se mezi jejich kvalitou žití dělají dle nějakého klíče rozdíly.²⁵⁷

V řecké mytologii je kladen důraz především na pozemské skutky, jež rozhodují o tom, jak bude vypadat posmrtný život zemřelého. Každý je tedy schopen svůj pobyt v říši mrtvých ovlivnit už za svého života. Nemají to však pouze ve svých rukou, jelikož je jejich posmrtný život ovlivňován i osudem a vrtochy bohů či dalších bytostí.²⁵⁸

Germánská mytologie se té řecké trochu podobá tím, že v jistém smyslu záleží na pozemských činech lidí. Ale nejde o to, zda se v životě dopouštěli špatných věcí, ale spíše o to, jestli si zachovali svoji čest.²⁵⁹ Opět se zde ale objevuje manipulace ze strany bohů, konkrétně Ódina.²⁶⁰

---

²⁵⁰ LÖNNROT, *Kalevala: Runa šestnáctá*, v. 189-194.

²⁵¹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 153.

²⁵² MARTIN, ed, *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*, str. 105.

²⁵³ HOMÉROS, *Odyseia: Zpěv XXIV*, v. 99-100.

²⁵⁴ NEŠKUDLA, *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, str. 115-116.

²⁵⁵ HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 103.

²⁵⁶ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 65.

²⁵⁷ LÖNNROT, *Kalevala: Runa šestnáctá*, v. 400-410.

²⁵⁸ HOUTZAGER, *Encyklopedie řecké mytologie*, str. 103.

²⁵⁹ PAGE, *Severské mýty*, str. 52.

²⁶⁰ *Edda*, str. 48.

Samotná podstata germánského posmrtného života je však úplně jiná než v případě finské a řecké mytologie. V těch je posmrtný život konečnou fází lidského bytí, ale u Germánů je tomu jinak.

Ať už se duše odeberou do Helu či Valhally, rozhodně se nejedná o konečný posmrtný život. Jak Enherijci, tak Helina armáda mrtvých sehrají ještě důležitou roli ve chvíli, kdy přijde Ragnarök.²⁶¹ Ačkoli jsou tedy všichni mrtví, jejich úloha ve světě živých ještě neskončila. Naopak je jejich pobyt ve Valhalle či Helu spíše přechodné období, protože ačkoliv jsou mrtví, jejich život není v pravém slova smyslu ukončen. Musí ještě svést poslední finální bitvu, než budou moci mít klid. Jejich posmrtný život je tedy spíše jen etapou jejich života jako takového a nikoli skutečný konec.

---

²⁶¹ STURLUSON, *Edda a sága o Ynglinzích*, str. 93-94.

Závěr

V bakalářské práci byl nastíněn základ, na kterém funguje germánská, finská a řecká mytologie a poté detailně popsány koncepty podsvětí v těchto mytologiích. Nakonec byly mezi sebou porovnány jednotlivé aspekty, které se v konceptech objevují.

V germánské mytologii nalezneme devět světů, které jsou vzájemně spojeny stromem Yggdrasilem. Tyto světy jsou proti sobě kontrastní a každý z nich obývá jiný druh bytostí. Z nich asi nejvýznamnější jsou bohové – Ásové a Vanové.

Všechny mýty germánské mytologie jsou spojeny s očekáváním Ragnaröku, konce světa, a snaze ho alespoň trochu oddálit. Zároveň je skrz ně ale předávána naděje, že až svět skončí, vznikne na jeho místě mnohem lepší.

Pro finskou mytologii je typická harmonie a život v souladu s přírodou. Proto je většina bohů personifikací nějaké přírodní síly a má určitou spjitost se zemědělským obdobím daného roku. Též se v této mytologii nalézají duchové a skřítkové, kteří mohou být buď zlí, nebo dobří.

Řecká mytologie je tvořena především spletitostí příbuzenských vazeb. Nejdůležitější spojení proběhlo mezi Gaiou a Úránem. Ti kromě jiného zplodili potomky, kterým se říká Titán. Jsou předchůdci vládnoucích bohů a rodiči nejvyšší trojice bohů – Dia, Poseidona a Háda.

Dále se v řecké mytologii vyskytují hrdinové, z nichž mnozí jsou zároveň potomky boha a člověka. Často bojují proti nestvůrám, které většinou vznikají ze spojení boha a nějaké mytické bytosti.

Koncepty podsvětí všech mytologií se značně liší, ale fungují na podobném principu a lze mezi nimi najít i řadu podobností. U žádného z nich není úplně jisté, jaká atmosféra v nich vládne, není známo jejich přesné umístění a vždy jimi protéká alespoň jedna řeka, která má velký význam jak pro mrtvé tak pro živé.

Všechna podsvětí mají nějaké vládce, ale ti se napříč mytologiemi liší genderově, rodově, početně i v tom, proč se stali vládci podsvětí. U Germánů je vládkyní podsvětí nestvůra Hel, u Finů bůh Tuonela a u Řeků vládne Podsvětí Hádes spolu se svou manželkou Persefonou.

U řecké mytologie je pak také jedinečná myšlenka umírající bohyně. Ta se sice náznakem objevuje i u germánské mytologie, ale není v ní dokonána.

Společné pro všechna podsvětí je to, že nejsou prázdná. Všechna jsou zaplněna nejrůznějšími bytostmi, které v nich mají domov. Ty se však v jednotlivých podsvětech výrazně liší. Jedná se například o temného kohouta, který obývá germánský Hell,

Tuonelskou štikou, kterou lze nalézt ve finské Tuonele nebo Lítice, které svůj domov našly v řeckém Podsvětí.

Pouze podsvětního psa lze najít ve dvou mytologiích. V germánské vystupuje pes Garm a v řecké pes Kerberos. Oba psi mají v mytologiích podobný úkol, chránit podsvětí.

Nejodlišnější je v rámci těchto koncepcí pravděpodobně posmrtný život, který se až na některé menší podobnosti výrazně liší.

V germánské mytologii nejdou všichni mrtví do podsvětí. Odchází tam pouze ti, kteří zemřeli přirozenými příčinami, nehrdinskou smrtí. Zbytek padlých si mezi sebou rozdělí bůh Ódin s bohyní Freyjou.

Zvláštní na germánské mytologii je to, že na rozdíl od finské a řecké zde smrt nepůsobí jako poslední fáze lidského života. Spíš se jedná o předposlední fázi, kdy se mrtví připravují na Soumrak bohů.

Ve finské mytologii odcházejí mrtví vždy do podsvětí a to za doprovodu samotného vládce Tuonely, Tuoniho.

Stejně jako ve finské mytologii i v řecké odchází všichni mrtví do podsvětí. Jejich cesta tam je ale mnohem složitější. Mohou se do Podsvětí dostat několika způsoby a následně se musí nechat převézt bohem Cháronem přes řeku Styx. Poté jsou podrobeni soudu, kde je rozhodnuto, ve které části Podsvětí stráví svůj posmrtný život, což určuje, jestli ho stráví ve věčných mukách nebo v poklidu.

Právě tímto soudem je řecká mytologie specifická. U Germánů a Finů o umístění mrtvých duší rozhoduje vládce podsvětí a nikde není popsáno, že by některý z příbytků byl horší nebo lepší než ty ostatní.

Poslední společnou věcí pro všechny koncepty podsvětí je, že každý z vládců se odmítá vzdát duše, kterou jednou získal. Ať už se jedná o duši mrtvého, která mu právoplatně náleží, nebo živého člověka, který podsvětí navštívil. V případě finského a řeckého podsvětí se však vždy našel někdo, kdo dokázal uniknout.

Použitá literatura

BURNOVÁ, Lucilla. *Řecké mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. ISBN 80-7309-321-9.

Edda. Praha: Argo, 2004. ISBN 80-7203-533-9.

FINK, Gerhard. *Encyklopedie antické mytologie*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-85885-99-9.

GRAVES, Robert, *Řecké mýty I*. Praha: Mustang, 1996. ISBN 80-7191-156-9.

GRAVES, Robert. *Řecké mýty II*. Praha: Mustang, 1996. ISBN 80-7191-157-7.

HÉSIODOS. *Železný věk: Theogonie*. Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-023-76.

HOMÉROS. *Ílias*. Praha: Petr Rezek, 1999. ISBN 80-86027-13-9.

HOMÉROS. *Odysseia*. Praha: Petr Rezek, 2007. ISBN 80-86027-26-0.

HOŠEK, Radislav. *Náboženství antického Řecka*. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-516-X.

HOUTZAGER, Guus. *Encyklopedie řecké mytologie*. Dobřejovice: Rebo, 2003. ISBN 80-7234-287-8.

KADEČKOVÁ, Helena. *Soumrak bohů*. Praha: Aurora, 1998. ISBN 80-85974-98-3.

KALWEIT, Holger. *Germánská kniha mrtvých*. Praha: EMINENT, 2004. ISBN 80-7281-159-2.

KERENYI, Karl. *Mytologie Řeků I*. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-86005-14-3.

KERENYI, Karl. *Mytologie Řeků II*. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-86005-00-3.

LÖNNROT, Elias. *Kalevala: Národní epos Finů*. Praha: Ivo Železný, 1999. ISBN 80-237-3585-3.

MARTIN, René, ed. *Slovník řecko-římské mytologie a kultury*. Praha: EWA, 1993. ISBN 80-85764-02-4.

NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-125-6.

PAGE, R. I. *Severské mýty*. Praha: NLN – Nakladatelství Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-218-9.

SPÁČILOVÁ, Libuše a WOLFOVÁ, Maria. *Germánská mytologie*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-138-9.

STURLUSON, Snorri. *Edda a Sága o Ynglinzích*. Praha: Argo, 2003. ISBN 80-7203-458-8.

VÍZDALOVÁ, Ivana. *Soumrak a prsten*. Praha: Euromedia Group, k. s., 2000. ISBN 80-242-0459-2.

VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-91-5.

Summary

The main aim of the Bachelor's thesis *The Conception of the Underworld in Northern and Greek Mythology* is the comparison of the ideas of the underworld in northern and Greek mythology.

The first chapter of the Bachelor's thesis deals with the origin of northern mythologies – Germanic and Finnish ones. The second chapter briefly introduces the basic principles of the Germanic mythology. It describes the Germanic interpretation of the world, the most significant gods and Ragnarök. The third chapter speaks about the Germanic underworld – Hellheim and Valhalla – in detail. The fourth chapter briefly describes the principle of the Finnish mythology, it focuses on god's pantheon, elves and ghosts. The fifth chapter speaks about the concept of the Finnish underworld – Tuonela – in detail.

The sixth chapter describes the origin of the Greek mythology and introduces the ancestors of gods, gods themselves, heroes and mythical beings, who play an important role in this system of religious ideas. The seventh chapter deals with the Greek conception of the underworld thoroughly.

The last chapter compares individual concepts of the underworld. It points to the fact that even if the Germanic, Finnish and Greek mythologies are very different, there is possible to find similarities in their concepts of the underworlds too.